

VAL DI NON

Egy kvalitatív rekonstrukció

B16C3E

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés és Módszertan.....	1
<i>Bevezetés.....</i>	<i>1</i>
<i>Módszertan.....</i>	<i>1</i>
A Világnézet és a nyelv szerepe.....	4
<i>A világnézet: A Weltanschauung és a Weltbetrachtung funkciói.....</i>	<i>4</i>
<i>A világnézet kulturális és társadalmi szituáltsága valamint annak vonzatai.....</i>	<i>5</i>
<i>A világnézet és a nyelv kapcsolata: A Weltbild elemzésének lehetőségei.....</i>	<i>5</i>
Az Interjúk összefoglalása	7
<i>Magyarázat</i>	<i>7</i>
<i>1-es alany: Férfi, aktív korú, pap (2023.09.08.)</i>	<i>7</i>
<i>2-es alany: Férfi, nyugdíjas, korábban ipari munkát végzett (2023.09.08.)</i>	<i>8</i>
<i>3-as alany: Nő, Predaia polgármestere, aktív korú (2023.09.09.)</i>	<i>9</i>
<i>4-es alany: Férfi, gazdálkodó és agrártechnikus, aktív korú, a barlangban épülő almaraktár hűtési felelőse (2023.09.10.)</i>	<i>11</i>
<i>5-ös alany: Férfi, aktív korú, a Melinda Konzorcium magas beosztású alkalmazottja (2023.09.10.).....</i>	<i>12</i>
<i>6-os alany: férfi, aktív korú, a Völgy Turisztikai Központjának vezetője (2023.09.11.)</i>	<i>13</i>
<i>7-es és 8-as alany: Bárban dolgoznak, mindketten aktív korúak, a 7-es alany férfi, a 8-as alany nő (2023.09.11.)</i>	<i>14</i>
<i>9-es alany: Férfi, aktív korú, a Völgy Községe Tanácsának elnöke (2023.09.13.)</i>	<i>15</i>
<i>10-es alany: Férfi, aktív korú, mezőgazdasági vállalkozó és tűzoltótiszt (2023.09.13)</i>	<i>17</i>
<i>11-es alany: Nyugdíjas vállalkozó, dolgozott Ausztriában és Németországban is, Schütze</i>	<i>19</i>
<i>12-es alany: Férfi, aktív korú, a Latte Trento Kooperatíva kereskedelmi (és piacszerzési) felelőse (2023.09.14.)</i>	<i>20</i>
<i>13-es alany: Férfi, aktív korú, mezőgazdasági vállalkozó és Agritour tulajdonos (2023.09.14.)</i>	<i>21</i>
Weltbild: A Kvalitatív Rekonstrukció	24
<i>Kiindulópont.....</i>	<i>24</i>
<i>A Weltbild rekonstrukciójának előkészítése: Az interjúanyagok összesítése</i>	<i>24</i>
<i>A Weltbild</i>	<i>26</i>
<i>Konklúzió.....</i>	<i>28</i>
Irodalomjegyzék.....	29
<i>Könyvek:.....</i>	<i>29</i>
<i>Tanulmányok:</i>	<i>29</i>

BEVEZETÉS ÉS MÓDSZERTAN

Bevezetés

A csodálatos Val di Non Trentino egyik legszebb völgye Észak-Olaszországban. A festői táj mellett társadalomtudományi szempontból is rendkívül érdekes, hiszen a Római Birodalom idején az infrastruktúra szempontjából stratégiai pozíciót elfoglaló Völgyet modern történelme nagyrészt a szegénység jellemezte, de mára a világ egyik leggazdagabb közösségévé vált. Ez a lényegi változás az almatermesztés élvonalbeli művelésének és az egyedülálló üzleti modellnek köszönhetően valósulhatott meg. A dolgozat egy kvalitatív rekonstrukciót hivatott megvalósítani, amely egy általam, a Völgyben készített interjúsorozat kódolás útján végbemenő elemzésével jön majd létre és olyan fontos kérdésköröket vizsgál, mint a gazdasági helyzet, a deviancia, a közösségfejlesztés, a munkaerő hiánya, a lokális identitás illetve azok a kihívások, amelyekkel a Völgynek jövője felé tartva mindenképpen szembe kell néznie. Ide tartozik például az új generációk integrálásának kérdése, pont úgy, ahogyan az esetleges másodlagos üzleti profilok kidolgozása. A dolgozat érdekessége abban is rejlik, hogy az ott élő dolgozók és jóra való emberek, részben a földrajzi elhelyezkedés miatt kialakult mentalitásuk miatt nehezebben fogadnak bizalmukba „kívülállókat”, de engem helyi ismeretségem miatt megajándékoztak a nyitottságukkal, ezért az interjúanyagom önmagában is egyedülálló értéket képvisel.

Módszertan

Jelen írás alapanyagát egy, a Völgyben általam 2023. szeptember 8. és 18. közötti ott tartózkodásom során készített, félig strukturált interjúsorozat adja, amelynek összesítéseit elemzem, a kvalitatív rekonstrukció megvalósítása céljából. Mindenekelőtt fontosnak tartom tisztázni, hogy miért pont az interjúkat választottam, mint a forrásanyag megszerzésének módszerét. A „kérdőívezést” ebben az esetben célszerűtlennek tartottam, több okból is: egyrészt a helyi ismeretsegeimen keresztül, másrészt pedig első kézből szerzett tapasztalataim alapján is meggyőződhettem az ottani emberek kívülállókkal szembeni zárkózott hozzáállásáról¹; másrészt pedig, belátásom szerint kizárólag kvantitatív módszerekkel csak igen korlátozott eredményeket tudtam volna elérni a Völgy lakosságát összekötő *Weltbild* kulcselemeinek rekonstrukciója terén. Ennek okát abban a logikai tényben látom, hogy ismeretlen változók nem

¹ Nem mutattak nyitottságot kérdőívek kitöltésére vagy bárminemű dolog írásba foglalására, illetve igencsak ellenállóak voltak az *ad hoc* jellegű „leszólításokkal” szemben is.

kérdezhetők. Vagyis olyan elemeket, amelyekről a kutató nem tud, adekvát módon mérni sem képes egy kérdőíven belül, vagy legfeljebb korlátozott hatékonysággal tud csak azzal kapcsolatos témákra rákérdezni, de ez is inkább a szerencsén múlik mintsem a kutatás színvonalán. Kiemelt fontosságú volt tehát, hogy teret adjak alanyaimnak arra, hogy mélységében fejezzék ki magukat és a témákkal kapcsolatos gondolataikat, meglátásaikat. Egyértelművé téve számukra, hogy a helyes válaszok, sőt végső soron maguk a helyes témák is náluk vannak.

Kvalitatív rekonstrukció alatt pedig azt értem, hogy a dolgozatban Laverty módszertanelméletét követem, miszerint a módszertan nem más, mint a megértés kreatív megközelítése, amely többféle megközelítés elemeiből is építhető.² Ebből következően egy szisztemikus-immanens szemléletet³ alkalmazok a Völgy lakóinak életvilágára, amelyben a környezeti-kapcsolati valamint az idioszinkratikusan és holisztikusan strukturált jelentésrendszerek faktorainak dialektikus visszahatása⁴ megvalósul és így módon a tapasztalatok minél teljesebb integrációján keresztül, magasabb egyéni és közösségi tudatszintek⁵ jelenhetnek meg. Természetesen ez a dialektikus spirál fordítva is működik, tehát a tapasztalatok gyengébb minőségű integrációján⁶ keresztül az egyéni és társadalmi öntudat alacsonyabb szintekre zuhan. Ez a szisztemikus-immanens szemlélet, amely a valóság extraperszonális és intraperszonális valamint interperszonális szegmenseit egyetlen rendszerként kezeli, és a most felsorolt szegmensek kölcsönhatásait ennek tükrében vizsgálja, meglátásom szerint lehetővé teszi a Völgy lakosságát összekötő *világnézet* sajátosságainak adekvát rekonstrukcióját az interjúk anyagának megfelelő összesítéséből, méghozzá ennek a közösségi *világnézet*nek társadalomtudományos szempontból olyan releváns neuralgikus pontok körüli artikulálódásán keresztül, mint a fentebb már említettek. A szisztemikus-immanens rendszerszemléletben a dialektikus folyamat és a jelenlegi közösségi tudatszint egységes fogalmi keretbe foglalására a heideggeri fenomenológia azon megközelítését alkalmazom, amely a jelenség megjelenését és annak értelmezését szorosan összekapcsolja, tehát a hermeneutikus folyamat (az univerzális és partikuláris közötti értelmező jellegű visszahatás megragadását célzó cirkuláris törekvés) jelentésforrása válik és ugyanakkor fel is fedi azt, ami a jelenség feltűnésével még rejtve marad,

² MCCAFFREY 2012, 219.

³ FINOCCHIARO 2009, 183.

⁴ Az gyakorlati történések befolyásolják, informálják a jelentésrendszert, az pedig lényegileg hat ki a történések értelmezésére, tehát így módon a tapasztalatra és a döntésekre, tehát áttételesen a gyakorlatra is.

⁵ Tapasztalat = esemény + az esemény értelmezése

⁶ A tapasztalat integrációja: Annak értelmezése, elhelyezése a jelentésrendszeren belül. Ez természetesen a jelentésrendszerre is hatással van.

vagyis a jelentés implicit részleteit.⁷ Itt fontosnak tartom megjegyezni, hogy a szisztemikus-immanens szemléletben jelenségek tekintetében a hermeneutikus folyamat, tehát az univerzális (például a környezet, történelem, világgazdaság, éghajlat stb.) és a partikuláris (az adott emberek tapasztalatai, értelmezései és jelentésrendszerei) közötti visszahatások elemzése virtuális értelemben a végtelenségig folytatódhatna, könnyedén akár több száz oldalasra duzzasztva ezt a dolgozatot,⁸ a közösségre jellemző mintázatok kibontásával. De az elemzést végző kutató felelőssége eldönteni, hogy mikor száll ki a hermeneutikus spirálból és veti papírra eredményeit,⁹ mint ahogyan az is, hogy a környezet szempontjából mekkora vizsgálatot folytat. Én ebben a dolgozatban az interjúösszesítésekből rekonstruálok, saját, első kézből végrehajtott megfigyeléssel integrálva az anyagot. Tudatában vagyok annak, hogy az interjúalanyok száma miatt a kvalitatív kutatás nem reprezentatív, de Olaszországban tartózkodásom ideje behatárolt volt, ebből következően még ismeretségeimen keresztül is csupán ennyi embert tudtam elérni. Mindezzel együtt, a lakosság zárkózott jellege miatt, ez is kivételes kutatási anyagot szolgáltatott.

A fentebb részletezett paradigmában tehát, dolgozatomat a *világnézet* jelenségének tárgyalásával kezdem, az azt követő fejezetben ismertetem az interjúk összefoglalását, alanyokra lebontva, végül pedig a fentebb említett társadalomtudományos szempontból releváns témakörökhöz szisztemikus-immanens szemléletben hozzárendelem az interjúanyagok ide vonatkozó meglátásait egy hermeneutikus folyamat keretében¹⁰ és azokból építem fel az adott téma Völgyben való megítélésének bemutatását, valamint a témák helyét általános *világnézet*-ükben.

Így illusztrálom tehát a gazdasági helyzetnek, a devianciának, a közösségfejlesztésnek, a munkaerő hiányának, a lokális identitásnak, az új generációk integrációs kérdésének, és az esetleges másodlagos üzleti profilok kidolgozásának kihívását a Völgy lakóinak *világnézeteit* összekapcsoló mintázatok mátrixában.

⁷ SMITH 2017, 7.

⁸ Esetleges további kutatási irányt szolgáltatandó.

⁹ SMITH 2007, 5.

¹⁰ Ezt hívom a dolgozatban kódolásnak.

A VILÁGNÉZET ÉS A NYELV SZEREPE

A világnézet: A *Weltanschauung* és a *Weltbetrachtung* funkciói

Ebben a fejezetben arra vállalkozom, hogy bemutassam a kvalitatív rekonstrukció alkalmazásának létjogosultságát olyan, a kutatásom szempontjából neuralgikus pontok tárgyalásán keresztül, mint a világnézet és maga a nyelv. A világnézet témakörének vizsgálatánál meglátásom szerint egy antropológiai jellegű alapvetésből érdemes kiindulni, miszerint az ember számára a biológiai igényeihez képest azonos erővel és fontossággal, eltagadhatatlan módon lép fel annak szükséglete, hogy tapasztalatainak formát adjon, azokat rendszerezze és értelmezze.¹¹ Ebből következően az egyén arra törekszik, hogy nuomenációs és szimbolizációs dinamikák bevonásán¹² keresztül a különféle, egyenként mérhető folyamatokat és változásokat egy horizontba, egységes fogalmi keretbe foglalja¹³ abból a célból, hogy olyan gondolati, illetve az emocionális komponens, az emberi gondolkodás és a tudás sajátos szerkezete miatt fogalmi,¹⁴ szimbolikus¹⁵ struktúrákat hozzon létre, amelyekkel értelmet, jelentést rendel világához¹⁶ és törekvéseihez, tágabb értelemben pedig mindahhoz, amit tudata intencionál.¹⁷ Ebből következően az egyén elméje kialakít egy idioszinkratikusan és holisztikusan strukturált jelentésrendszert, ami azt jelenti, hogy a jelentésrendszer nem csupán egyedi, de felépítése miatt az egyes jelentések egymásra is hatással vannak.¹⁸ Ez a fogalmi keretként funkcionáló jelentésrendszer, bár folyamatos alakulásában a tapasztalatoknak fontos szerep jut, ugyanakkor regulatív is a megtapasztalás aktusának szempontjából¹⁹ – hiszen konstitutív az események értelmezésében –, ebből következően pedig a viselkedés és az életvezetés tekintetében is. Dolgozatomban ezt az egységes fogalmi keretként funkcionáló idioszinkratikusan és holisztikusan strukturált jelentésrendszert azonosítom *világnézet*ként. Ez egy olyan keretrendszer, amely funkcióját tekintve egyszerre *Weltanschauung* tehát végső soron összekapcsolja a számszerűsíthető kvantitatív fogalmakat és adatokat is, de nem definiálható csak ezeknek a számszerűsíthető adatoknak az összességeként; ugyanakkor *Weltbetrachtung* is, tehát célszerűséget ad mindazon fogalmaknak, jelentéseknek és adatoknak

¹¹ SZABÓ 1998, 93.

¹² IBID, 99.

¹³ ENGLERT 2023, 3.

¹⁴ BARETT–MESQUITA–OSCHNER–GORSS 2007, 386.

¹⁵ SZABÓ 1998, 105.

¹⁶ JERVIS 1994, 861.

¹⁷ HUSSERL 2001, 230.

¹⁸ WAKEFIELD 1995, 10.

¹⁹ JANTZEN 2013, 146.

amelyeket összekapcsol, hiszen ahogyan már láttuk nem csupán az egyén világához, de törekvéseihez is értelmet, tehát célt rendel.²⁰

A világnézet kulturális és társadalmi szituáltsága valamit annak vonzatai

A fentebb tárgyaltak alapján belátható, hogy a világnézet szimbolikusan strukturált. A szimbólumrendszerek pedig az emberi élet mintázottságának kialakítására szolgáló külsődleges információforrások is egyben, hiszen a szimbólumok közvetítik, kifejezik a tudást és megismerést, tehát feltételei is annak.²¹ Ebből következően megalapozottan kijelenthető, hogy a világnézet, akár csak az egyén, kulturális és társadalmi értelemben is szituált. Tehát az adott kulturális és társadalmi közeghez tartozó egyének világnézetei között összességében mintázatok formájában jelentkező érdemi hasonlóság figyelhető meg, amelyek vizsgálata lehetőséget biztosít az említett közeg világnézete szempontjából jellegzetes mintázatok feltérképezéséhez. Egy ilyen (egyéni és közösségi) világnézet hatékonysága abban, hogy elegendő teret és megfelelő eszköztárat kínáljon az egyének makro- és mikrokozmoszának adekvát működése, illetve azok visszahatásai számára egyenes arányban áll az adott társadalmi közösség reziliens magatartásra való képességével²² és identitásalkotó funkcióján keresztül a közösségen belül kitűzött célokkal is szoros kapcsolatban van.²³

A világnézet és a nyelv kapcsolata: A *Weltbild* elemzésének lehetőségei

A megélt tapasztalatok nyelvformáló lecsapódása mellett a világnézet és a nyelv kölcsönhatását illusztráló diskurzus szempontjából hasonlóan jelentős tény a nyelv azon hatása, hogy percepciók szintjén történő intervenciója által alakítja magát a megtapasztalást is. A nyelv érdemben segíti hozzá az egyént tapasztalatai világnézetté kovácsolásához ugyanakkor az értékrendek és értékek, erkölcsi irányelvek, szokások és hagyományok összességéként manifesztálódó kultúra, mint olyan, szintén tükröződik az élő nyelvben.²⁴ Ebből következik, hogy a társadalmilag és kulturálisan szituált közegben felnövő egyén, a nyelv megtanulásán keresztül is magáévá teszi az adott társadalmi és kulturális közösségre jellemző *Weltbildet*, vagyis látásmódok összességét (az adott közösség egyéneinek világnézetei között mintázatok formájában jelentkező érdemi hasonlóságot), amelyet saját világnézete kiépítésekor egy első mozzanat keretében magától értetődő, tárgyi igazságnak könyvel majd el, persze nem

²⁰ ENGLERT 2023, 3-4.

²¹ SZABÓ 1998, 105.

²² IMHOF 1999, 240.

²³ WENDT 2003, 96.

²⁴ KACHUR 2021, 45, 48.

szükségszerű, hogy ezt örökké így is gondolja majd.²⁵ Magától értetődően egy heterogén társadalomban, vagy egy olyan közegben, ahol több szellemiség is érvényesül, rendkívül összetett, heterogén *Weltbildek* is kialakulhatnak. Jellegéből adódóan *Weltbildet* nem csupán nyelvi analízissel lehet vizsgálni, hanem a világnézetek konvergencia és divergencia aspektusainak vizsgálatával is. Ez a dolgozat nem nyelvtudományi munka, így első sorban az idioszinkratikus világnézeteket összekötő mintázatokból rekonstruálja a Val di Non *Weltbildjét*.

²⁵ BYNON 1966, 469.

AZ INTERJÚK ÖSSZEFOGLALÁSA

Magyarázat

Az alanyok mind 40 és 80 év közöttiek, 65 éves korig az aktív korú kategóriába soroltam őket, 65 és 80 között nyugdíjasként vannak aposztrofálva. A 3-as és a 8-as alany nemét tekintve nő, a többi alanyom férfi. Az összesítők az interjúalanyok elmondását tükrözik és a dolgozat célját tekintve ez a legfontosabb. Álláspontjuk bármely esetben lehet szubjektív, meglátásaik tudományos megalapozottsága jelen vizsgálaton kívül esik.

1-es alany: Férfi, aktív korú, pap (2023.09.08.)

Amikor arról kérdeztem, hogy meséljen a Völgy történetéről, megtudtam tőle, hogy 1923-ig a Völgy települései csupán kis falvak voltak, a legnépesebbek is csupán néhány száz fős lakossággal büszkélkedhettek. 1923-ban ezek önkormányzatokká váltak és 2010-ig léteztek ilyen nagyon kicsi közigazgatási területekként, amikor is Trento megye szorgalmazni kezdte az összeolvadásukat, olyan indokokkal, mint a területi affinitás, a hatékonyabb közigazgatás, illetve a vállalkozások versenyképesebbé tétele.

Az 1-es alany kiemelte, hogy a campanilizmus jelensége is végigkíséri a Völgy történetét. Ez a szó nem mást jelent, mint a saját „templomtoronyhoz („*campanile*”, innen „*campanilismo*”) való ragaszkodást”, hiszen ezeknek a valamikori falvaknak megmaradt a maga temploma, vele együtt pedig egy erős, lokális identitása és zárkózottsága a „máshonnan jöttekkel” szemben, legyen ez akár a szomszéd falu lakossága is.

A Völgyben luxusvillákká átalakított történelmi házak vannak. Ezzel kapcsolatban az 1-es alany kifejtette, hogy ez a Völgy a múlt század elején még rendkívül szegény térségnek számított a közemberek számára, sokan emigráltak külföldre, többek között az Egyesült Államokba. Elmondása szerint a térségnek napjaink előtti utolsó fénykora gyakorlatilag a Római Birodalom idején volt, amikor abban fontos infrastrukturális csomópontként funkcionált, mint a birodalmi úthálózat egyik központi elosztója. Ennek ellenére a földrajzi és mezőgazdasági adottságok mindig is kiválóak voltak a földműveléshez: Jó termőföld, a völgyi elhelyezkedés miatt kedvező mértékű napsütés, éjszaka és nappal közötti számottevő hőmérsékletkülönbség, illetve tápláló forrásvíz. Az alma bár mindig is jelen volt a térségben, csak a múlt század közepétől vált a térség fő profiljává, amely a megfelelő adottságoknak

köszönhetően – amennyiben szakértelemmel természetik – világviszonylatban egyedülállóan magas minőségű.

Alanyom rávilágított Predaia városának közelmúltbeli kialakulására. Egy 2015-ös népszavazás egyesítette ugyanis egyetlen közigazgatási egységbe a következő településeket: Smarano, Coredo, Tavon, Taio, Tres, Vervò, Triò, Mollaro, Dardine, Vion és Dermulo. Alanyom elárulta, hogy Mollaro Predaia fontos ipari központjává vált, hiszen Trento megye komoly támogatásokat adott többek között ipari jellegű beruházásokra, természetesen az összeolvadást szorgalmazandó. Itt található továbbá a Völgy legnagyobb almaraktára is, amely a térség gazdasági húzóágazatának számító almatermesztés és értékesítés szempontjából kritikus fontosságú logisztikai infrastruktúra. A már Predaiahoz tartozó Taio területén található a város közigazgatási negyede, de az egészségügy és a szolgáltatások csomópontja is: idősok otthona, kórház, fogorvosi- és egyéb szakorvosi rendelő, egyesületek székhelyei, mérsárszék stb. Létezik a térségben egy élvonalbeli Európai Unió környezetvédelmet célzó projekt is, amely egy, a Dolomitokban kimerült bányát alakít át földalatti almaraktárrá (*Celle Ipogee*).

Az emberek mentalitásával kapcsolatban kifejtette, hogy meglátása szerint azok nagyon zárkóztak és életviláguk csakis az otthonról és a munkavégzésről szól. Az 1-es alany úgy érzi sivár a társadalmi élet. A kulturális életet összességében alacsony színvonalúnak aposztrofálta, az alma alkotja az eszmefuttatások középpontját. A deviancia az 1-es alany szerint középkorú felnőttek körében az alkoholizmusban, fiatalok körében, gazdagok gyerekei lévén a drogfogyasztásban nyilvánul meg és az elmagányosodás, valamint a profitorientált társadalmi elvárásokból adódó frusztráció néhanapján öngyilkosságba hajszolja őket. A 2000-es évektől a templomi közösségek sem jelentik már számottevően a szociális aggregáció helyét.

Migráció kapcsán pakisztáni és tunéziai bevándorlókat, esetleg indiaiakat említett meg, akik gyárakban dolgoznak összeszerelő operátorként, valamint házaknál szakácsnőként, személyzetként, ritkábban éttermekben pincérként vagy konyhai kiségitőként.

2-es alany: Férfi, nyugdíjas, korábban ipari munkát végzett (2023.09.08.)

Az idősebb úriember elmondása szerint az almatermesztés csökkentette az anyagi kiszolgáltatottságot, hiszen a gazdagság korábban nem tapasztalt szintjét tette általánossá, de ennek következtében az emberek már nem érzik azt, hogy szükségük volna egymásra, így meglátása szerint a korábbi, legalább ugyanazon településen létező közösségi szellem is egyre inkább kiveszőfélben van.

Amikor azt firtattam, hogy a jelenlegi ünnepség²⁶ miként egyeztethető össze a közösségi szellem kihalásával, akkor azt mondta, hogy bizonyos együttműködések intézményesítésével egyesületek születtek, amelyek társadalmi ügyekhez, például a rákkutatás előmozdításának céljából rendeznek gyűjtéseket és jótékonysági vacsorákat. A Parasztasszonyok Egyesülete (*Associazione Donne Rurali*) kezdeményezésnek ötletgazdája egyébként maga Benito Mussolini volt, aki ily módon kívánta a vidéki olasz identitást „intézményes” keretek közé foglalni, nemzetpolitikája részeként.

A Völgyben élő fiatalságról, az új generációkról a 2-es alany kifejtette, hogy a gazdaságokban jelen vannak bizonyos örökösödési kérdések. Az örökös általában agrármérnöknek tanul, majd átveszi a családi gazdaság irányítását, míg testvérei annak elaprózódását elkerülendő, nem öröklik meg a gazdaságot, más megélhetés után kell nézniük. Bár a más képzettségek megszerzéséhez szükséges anyagi háttér bőven rendelkezésükre áll, ez mégis egy potenciális feszültségforrás.

3-as alany: Nő, Predaia polgármestere, aktív korú (2023.09.09.)

Predaia lakossága körülbelül hétezer fő, a település 80 négyzetkilométeren terül el. Az 1-es alany által már említett közigazgatási területek összeolvadásából keletkezett. A 3-as alany kiemelte, hogy nem csupán Trento megye szorgalmazta ezt az összeolvadást, hanem a vállalkozások versenyképessége és az ebből következő pozitív foglalkoztatási mutatók is kiemelt motivációval bírtak az említett települések lakossága számára a kampanilizmuson való felülemelkedésre. *„Papíron mindenképpen hasznos és hatékony volt.”* De a kampanilizmuson való felülemelkedés az emberek gyakorlati döntéseit illetően már problematikusabb tényező. Vezető beosztásából adódóan alanyom számára egyértelmű, hogy a fentebb említett jelenség miatt nehéz mindenki számára kielégítő döntéseket hozni. Az első 5 évben nagyon nehéz volt úgy összeállítani az önkormányzatban dolgozó személyzetet, hogy az mindenki számára elfogadható legyen. *„Ez az együttműködési folyamat még mindig építés alatt áll.”*

A térség gazdasági húzóágazata az alma. A földműveléssel foglalkozó emberek alanyom meglátása szerint olyan sajátos mentalitással rendelkeznek, amely első sorban életvitelük és munkájuk jellegzetességéből fakad: őszinték, munka-centrikusak, szűkszavúak és a tények, a cselekvés érdekli őket leginkább (a vezetőiktől is konkrétumokat és őszinteséget várnak el). Ha valaki más háttérből jön, mondjuk a kereskedeleméből, annak meg kell tanulnia azokat a „finom”

²⁶ Jótékonysági vacsora.

technikákat, amelyek megengedik, hogy sikeres legyen abban a szakmában. A gazdálkodó alapvetően egyenes ember és munkája jellegzetességéből adódóan előrelátó.

Az 1990-es években 16 konzorcium egyesült a Melinda²⁷ zászlaja alatt. Ez egyértelműen egy összetettebb, vitákkal terhelt folyamat volt, hiszen harmonizálni kellett a különféle látásmódokat és érdekeket. De a világgazdasági helyzet megkövetelte, hogy ne versenyezzenek egymással, hanem fogjanak össze. Ez a nehezebb és hosszabb egyesülési folyamat mondhatni sikeresen lezárult.

A turizmus kiaknázásának fontossága viszonylag újkeletű felismerés, hiszen az alma sikere nem teszi ezt feltétlenül szükségessé. Utoljára az 50-es években foglalkoztak a turizmus előmozdításával, de az alma akkor fontosabb volt. Az utóbbi években arra születnek kezdeményezések, hogy a két ágazat összefonódjon. Vezető köztisztviselők számára ez most kiemelt feladat, mivel jelentős turisztikai erőforrások állnak itt rendelkezésre, úgy, mint a festői táj, emberalkotta részeiről pedig a Tunn-kastély vagy Szent Romédiusz szentélye, a Mártírok Bazilikája, stb.

A közösségi kihívások kapcsán alanyom kiemelte a fiatalok érdektelenségét a területen működő szolgáltatások (például bárók, éttermek, egyéb vállalkozások) munkájukkal való fenntartása iránt. Tehát a közösség feladata megoldást találni erre. Ez a gazdálkodó családokban kevésbé égető probléma. A fiatalok között a vallástól való elfordulás nagymértékben jellemző. Alanyom azért tartja ezt társadalmi szempontból problematikusnak, mert szerinte a kereszténység hagyományos értékei felvértezik az embert egy afféle belső iránytűvel az élet nehézségeivel és kihívásaival szemben, hogy konstruktív döntéseket hozhasson. A helyi „egyházi erők” emellett nagyon sokat dolgoznak azon, hogy közel legyenek az emberekhez és problémáikhoz. A térség konzervatív mentalitása miatt alanyom azt állítja, nem jellemzőek a deviáns magatartások. Ez inkább a „kívülről jött” családokra jellemző. A térség családjai a tradicionális modell szerint megtartó erőt képviselnek.

A jövő kapcsán alanyom megemlítette a klímaváltozás okozta kihívásokat, például a vízhiányt. De a lakosság mentalitása olyan, hogy nem adja meg magát, így jelenleg kidolgozás alatt áll egy olyan innovatív projekt, amelyet alanyom beosztásából adódóan nem kívánt nyilvánosságra hozni, de a tervek szerint meg fogja oldani ezeket a nehézségeket. Ő maga is kiemelte a „*Celle Ipogee*” projektet, a területhatékonyságot és az infrastrukturális, valamint energetikai megtakarításokat. Kiemelte annak további felhasználási módjait: Például fontos közigazgatási

²⁷ A Melinda Konzorcium.

és egyetemi szerverek tárolását a barlangrendszerekben, azok alacsony hőmérséklete és a helykihasználás nyújtotta előnyök miatt. A PNRR²⁸ keretében a Trentói Egyetem ráadásul pályázatot nyert egy kutatóközpont kiépítésére az egykori bányában. Végül alanyom kiemelte, hogy meglátása szerint aki a közügyekkel foglalkozik, annak nagyon fontos, hogy a jövő építését tartsa szem előtt és a döntéseket ennek fényében hozza meg, akkor is, ha ez esetleg bizonyos körülötte lévők részéről – akik inkább a rövid távú megtérülésben érzik érdekeltnek magukat – kritikába ütközik.

4-es alany: Férfi, gazdálkodó és agrártechnikus, aktív korú, a barlangban épülő almaraktár hűtési felelőse (2023.09.10.)

Alanyom kifejtette, hogy az említett projekt nem az egyetlen ilyen jellegű megoldás a kontinensen, az eredeti elképzelés Norvégiából származik, ahol a kifogott halak értékesítést megelőző hűtésére és tárolására fejlesztették ki ezt a „környezetbarátabb” technikai megoldást, hiszen egy már nem használt bányában történő megvalósítása miatt nem szükséges újabb épületeket felhúzni, illetve a felszíninél alacsonyabb alaphőmérséklet miatt maga a hűtés is kevésbé energiaigényes.

A Melinda Konzorcium (amely az almák értékesítésére jött létre) tanulmányozta ezt a projektet és a norvégokkal együttműködve megvalósította a saját verzióját.

A 4-es alany elmondta, hogy ez a Melindának konkrétan hatalmas megtakarítást jelent, hiszen a bánya átalakítása kevésbé költséges, mint a tárolók felépítése. A Casez-i tároló esetében például 32 millió eurót igényelt a bővítés. Kísérleteznek továbbá a prosecco és a sajt tárolásán is már, amely rendkívül ígéretes, hiszen a bornak a bánya 12 Celsius-fokos állandó hőmérséklete megfelel a hűtés nélküli tárolásra is.

A kiemelt klímavédelmi hatékonysága miatt a projekt komoly támogatást kap az Európai Unió részéről is.

²⁸ Il Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza – A pandémiát követő gazdasági helyreállítási és fejlesztési terv, mely jórésben Európai Unió forrásokból valósul meg.

**5-ös alany: Férfi, aktív korú, a Melinda Konzorcium magas beosztású alkalmazottja
(2023.09.10.)**

Elmondása szerint az alma igazából ősidők óta jelen van a térségben, a 20. század elején kezdődött el a benne rejlő lehetőségek kiaknázása. Fontos figyelembe venni, hogy az első világháborút megelőző időben Trentino az Osztrák-Magyar Monarchia déli, tehát legmelegebb tartománya volt: ez a mezőgazdasági termelés és a borkészítés szempontjából nagyon előnyösnek bizonyult. Levéltári kutatások keretében Bécsben is találtak dokumentumokat, amelyek az itteni almák minőségét tanúsítják. Miután a térség Olaszország részévé vált, mégpedig annak leghidegebb régiójaként, át kellett gondolniuk az üzleti modellt. Trentino általános mezőgazdasága nem tud versenyezni a Dél-Olaszországban található lehetőségekkel, ez pedig további motivációt jelentett az almatermesztésben rejlő lehetőségek jobb kiaknázására.

Az éghajlat, az éjszaka és a nappal közötti hőmérsékletkülönbség valamint a napfény mértéke miatt lehetőség nyílik kiváló ízvilágú almák termesztésére. Bár Lengyelország Európa legnagyobb almatermesztője, Val di Non almái az éghajlati sajátosságok miatt zamatosabbak, egyszerűen fogalmazva magasabb bennük a cukor koncentrációja.

A kooperatív modell a zóna egyik jellegzetessége. A terület gazdasági értelemben vett szegénysége miatt már az Osztrák-Magyar Monarchia idejéből vannak dokumentációk migrációs hullámokról az USA irányába. Az első világháborút követő években a szegénység hatványozódott, tehát a migráció is. Mindezek következményeképpen akik itt maradtak, azoknak össze kellett fogniuk, kooperálniuk kellett a túlélés és a későbbi gazdasági versenyképesség érdekében. Ennek ma legszembetűnőbb jele a Melinda Konzorcium, amely lehetővé teszi, hogy a mezőgazdasági vállalkozók²⁹ olyan módon értékesítsék magas minőségű almájukat az egész világon, hogy az versenyképes legyen a piaci konkurenciával szemben. A Melinda bevétele átlagosan évi 300 millió euro. Az összefogás igen sokrétű, létezik kooperatív modell alapján működő helyi bank, helyi bevásárlási igényeket kiszolgáló kooperatíva,³⁰ de pont úgy mezőgazdasági eszközök beszerzését megkönnyítő kooperatíva is.

Az öntözéshez szükséges víz hegyekből történő beszerzése is kooperatív együttműködésben valósul meg. A társadalmi szövet olyan mértékben egységes, hogy közös erővel képesek világviszonylatban is versenyképesek lenni. A Melinda 4000 mezőgazdasági vállalkozó tulajdonában van és több mint 1000 alkalmazottat foglalkoztat, akik többek között azon

²⁹ A gazdálkodók így hivatkoznak magukra.

³⁰ A kooperatíva nem más, mint olyan jogi személy, amely magánszemélyek társulása nyomán jön létre közös célok megvalósítása érdekében.

dolgoznak, hogy a világban megtalálják a piaci igényeket és piacot szerezzenek az almának. Ennek a szekciónak egyik legfontosabb feladata feltérképezni a világ különböző részein élő fogyasztók igényeit és az almákat annak megfelelően termesztani, majd logisztikai munkával oda juttatni a leginkább igényelt fajtákat. A kooperatív modell érdekessége, hogy nincs egyetlen vezérigazgató, aki a hatalmas éves bevételt leföli, hanem a Melinda Konzorcium működési költségeinek fedezése után a maradt bevételt szétosztják a konzorcium 4000 tulajdonosa („üzlettársak”) között olyan arányban, amekkorában a bevétel megszerzéséhez hozzásegítették a Konzorciumot. Így minden gazdálkodó személyesen érdekelt abban, hogy folyamatosan a lehető legmagasabb minőségű munkát végezze, a legnagyobb hozzáadott értéket állítsa elő.

Ha ehhez hozzávesszük, hogy Olaszországban azokat a gazdálkodókat, akik az általuk megtermelt mezőgazdasági termékek értékesítéséből élnek nem sújtja adóteher, akkor egyértelműen látszik, hogy ez az üzleti modell nagyon kifizetődő. Mindennek közösségi vonzata is van, hiszen a mezőgazdasági vállalkozók mentalitásuk miatt a Völgyben fektetik be a bevételeiket például modernizálva gazdaságaikat és birtokaikat, tehát a térség rohamosan fejlődik. A rendszer nem teljes mértékben almacentrikus, igyekeznek új piacokra is betörni, ennek keretében történik a turizmus és például a cseresznyetermesztés lehetőségeinek feltérképezése. A Van di Non természeti adottságai rendkívül alkalmassá teszik a Völgyet a gyümölcstermesztésre. A lehetőségek ilyen jellegű konstellációja és kihasználása azt eredményezni, hogy a Val di Non társadalma más völgyekhez képest nem elöregedő társadalom és a Völgyből való elvándorlás sem jelentős.

6-os alany: férfi, aktív korú, a Völgy Turisztikai Központjának vezetője (2023.09.11.)

Szemmel láthatóan a Völgyben minden az almáról szól, nem szorul rá az idegenforgalomra. Mégis a Turisztikai Központ vezetőjének meglátása szerint bőven akad a szektorban kiaknázható lehetőség, hiszen a zóna földrajzi adottságai gyönyörűek és olyan ember alkotta történelmi látványosságok is vannak, mint például a (már említett) Tunn-kastélyt valamint Szent Romédiusz szentélye. Alanyom úgy gondolja, hogy a természeti látványosságok túlsúlya miatt ez a térség ún. lassú turizmust vonz, vagyis az emberek azért jönnek ide, hogy a nyugalmat keressék, ezért ezt a jelenséget a 6-os alany fenntartható turizmusként aposztrofálta.

Kifejtette azt is, hogy az almatermesztés és a turisztikai fejlesztés irányvonalai érdemben kapcsolódnak össze, hiszen a Konzorciummal közösen annak lehetőségeit térképezik fel, hogy miként kerülhetnének bevonásra az „eredeti élményekre vágó” turisták az almák

betakarításába (*Andiamo nel Coir'* kezdeményezés). Kiemelte továbbá az *Agritour* jelenségét, amelynek lényege, hogy a Melinda Konzorcium 4000 tagjából 100 a mezőgazdasági vállalkozás mellett vendégházat is fenntart. Sőt, éppen a *Celle Ipogee* földalatti almaraktár turisztikai látványossággént történő bemutatásának lehetőségeit is vizsgálják.

7-es és 8-as alany: Bárban dolgoznak, mindketten aktív korúak, a 7-es alany férfi, a 8-as alany nő (2023.09.11.)

Őket a turizmusról kérdeztem, hiszen annak közvetlen vendéglátóipari lecsapódásait látják már évek óta, így összehasonlítási alapjuk is van. A 7-es alany közölte, hogy idén nyáron Mezzanában, a szomszéd völgyben egy medve meggyilkolt egy kocogót, mire az állat befogásra került későbbi elaltatás céljából, de hatalmas környezet- és állatvédelmi tüntetés valamint felháborodás robbant ki Olaszországban a medve védelme érdekében, mondván, hogy az ember merészkedett be az állat területére és nem fordítva. Ebből következően a turisták már nem jönnek, hiszen egyik felük fél a medvetámadástól, ezt a 7-es alany azzal hangsúlyozza ki, hogy a bárt rendszeresen keresik telefonon, hogy biztonságosak-e az erdei turistaútvonalak; míg az emberek egy másik csoportja a 8-as alany beszámolója szerint pedig azért nem jön, hogy tiltakozzanak a régió ellen, amely elrendelte a kocogót meggyilkoló medve befogását és elpusztítását. A 7-es alany kiemelte, hogy meglátása szerint az is közrejátszik a külföldi turizmus visszaesésében, hogy a nem belföldi turisták jelentős részét a német nyelvterület adta, részben azért is, mert a terület a legendás *Schütze*,³¹ Andreas Hofer hőstetteinek emlékét őrzi, aki bár eredendően tirolai és így osztrák hős, a németek is tisztelik. A 7-es alany kiemelte, hogy a német állam, a 2023-as évre anyagi hozzájárulást adott a családoknak arra az esetre, ha belföldön nyaralnak, ebből kifolyólag sokan idén nem jöttek külföldre, pedig tavaly már érezhető fellendülés volt a Covid-járványt követő kedvezőtlen idők után, most viszont a 2021-es is alul múlja a forgalom. A 8-as alany hozzátette, hogy az orosz-ukrán háború kapcsán fellépő energiaválság is közrejátszik ebben a helyzetben, hiszen a családok nagyon magas rezsit kell hogy fizessenek, szóval érthetőnek tartja azt is, hogy nem költekeznek bárokban. Az alanyok kiemelték, hogy „5 euros szendvicsárak mellett, ezen nincs mit csodálkozni, hiszen az egy 4 fős család esetében az már 20 euro egy piknikért.”

Végül, mindkét interjúalany nehezményezte azt, hogy ezekből a nagy tüntetésekből és elégedetlenkedésekből, amelyek a medve elfogását követték semmi sem látszott tavaly, amikor egy helyi vadőr illegális fakitermelők áldozatául esett. Szomorúak voltak a torznak ítélt világ

³¹ A Német-Római Birodalom identitás-örökségéből építkező, Habsburg Miksa idejéből származtatott helyi véderő tagja.

miatt, ahol egy embergyilkos medve élete nagyobb felhajtást okoz, mint egy hősi halált halt vadőrre.

9-es alany: Férfi, aktív korú, a Völgy Közössége Tanácsának elnöke (2023.09.13.)

A Völgy Közössége (a továbbiakban Közösség) egy közigazgatási makro-struktúra,³² amelynek feladata a Völgy 23 községének kisegítése olyan feladatok ellátásában, amelyek kezelésében a településeknek a lakosságszámuk és a méretük miatt segítségre van szükségük. Ilyen feladatkörök például a szemétszállítás és a szociális segítségnyújtás. Az ide tartozó önkormányzatok: Sarnonico, Ton, Ronzone, Campodenno, Sfruz, Predaia, Bresimo, Romeno, Cles, Fondo, Amblar-Don, Cis, Sporminore, Rumo, Dambel, Novella, Ruffré-Mendola, Sanzeno, Ville d'Anaunia, Denno, Conta, Livo és Cavareno.

A Val di Non Trentino-Alto Adige Különleges Státuszú Régióon belül található. Ezt a státuszt az 1948. január 1-én életbe lépett alkotmány garantálta. Ebből többek között az is következik, hogy a polgárok adójának 80 százaléka nem kerül Rómába költségvetési bevételként, hanem a régióban marad, amely önállóan dönt azok felhasználásáról, de bizonyos szolgáltatásokat, például utak karbantartását vagy a tűzoltóságot és a katasztrófavédelmet saját hatáskörben kell megoldania. A Völgy a régióon belül, Trento Önálló Megyében foglal helyet.

A Közösség Tanácsának összetételét egy 2022 júliusában elfogadott törvény határozza meg: A települések helyhatósági választásokon megválasztják polgármestereiket, akik testületként a Közösség Tanácsát adják. Ez a Tanács megválasztja az elnököt, aki lehet egy a polgármesterek közül, vagy akár egy külső személy is. Egy polgármester elnökké választásához a szavazatok 50 százaléka +1 szavazat, míg egy külső személy elnökké választásához azok négyötöde szükséges.

Interjúalanyom 2023 augusztusától tölti be az elnöki tisztséget, miután az elődje lemondott. Az úriember egyhangúan lett megválasztva, a 23 polgármesterből 22 támogatta, míg ő maga tartózkodott. A polgármesterek hivatali idejének lejártával a Közösség Tanácsának megbízatása is véget ér, szóval 2025. májusában az ő mandátuma is lejár majd.

A 23 település között az együttműködés egyik nehézsége, hogy egyértelműen minden polgármester a saját településének javát nézi. De amikor bizonyos közös döntéseket kell meghozni, például a szemétszállítás vagy az iskolai étkeztetés terén, akkor mindenki képes a

³² Trentinora jellemző, a települési és a megyei önkormányzat közé sorolható önszervezési forma.

„közjót” az egyéni, helyi érdekek elé helyezni. A Közösséghez³³ hasonló entitások közötti kommunikáció az akut, mindenkit érintő kérdések megbeszélésére szorítkozik. Az utóbbi időben (egy medve által elkövetett gyilkosság következtében) rendkívül érzékeny, de aktuális kérdéssé vált a medvepopuláció kezelése. A Közösségek a régió szóvivőivé váltak és felelősséget vállaltak a megoldás keresésében megkönnyítve a kommunikációt a területeik és a felsőbb döntéshozók, mint a regionális kormányzat és a kormány között.

Szociális szempontból fontos megemlíteni, hogy munkanélküliség gyakorlatilag nincs. A drogfogyasztás és bűnözés viszonylag újkeletű problémák a térségben, ezért a Közösség igyekszik folyamatosan nyomon követni a helyzetet. A nehézségek kezelése és a deviancia érintettjeinek megsegítése, helyes útra terelése olyan folyamatok, amelyek megoldása csak *in itinere* kísérletezhető ki. A hangsúly azonban itt is azon van, hogy a Közösség szeretné megérteni, mit tehet azért, hogy orvosolja a „megcsúszott” emberek gondjait. Tehát nagyon fontos, hogy a Közösség nem a deviáns embereket tekinti problémának, hanem azokkal az emberekkel közösen szeretne megoldást találni a deviáns viselkedés gyökerénél található problémákra. Ha ehhez pedig a Közösségnek is változnia kell, akkor nyitott rá. Alanyom szavai szerint: A deviancia *„korábban nem volt jellemző, de manapság elkezdte felütni a fejét”*, meglátása szerint a megoldás megtalálása a közösség sürgős feladata, melynek:

„Aktívan fel kell lépnie annak érdekében, hogy a deviáns elemek első lépésként megértsék, hogy megcsúsztak, hiszen ennek felismerése nélkül semmilyen probléma nem megoldható, utána pedig azzal együtt, aki ki kíván törni a bajából, a Közösség feladata végigjárni a gyógyulás útját.”

Egy harmadik szociális aspektus maga az idősgondozás. A várható élettartam növekszik, ebből következik, hogy egyre több az idős ember. A Közösség feladatának tekinti az időskori elmagányosodás veszélyének csökkentését. Ezt különféle találkozási lehetőségek megteremtésével igyekszik elérni: Ilyenek például a kulturális, kézműves programok. Érdekes, hogy a leghatékonyabb módszer az idősek „elérésére” nem más, mint a szájhagyomány: egyikük hívja a többieket. Az idős, már nem dolgozó férfiak elmagányosodása valószínűleg nagyobb gond, mert ők zárkózottabbak, mint a hölgyek és jóval kisebb létszámban képviseltetik magukat, ezeken az alkalmakon.

³³ Nem csak a Völgynek van ilyen önszervezési formája, hanem a Régió belül több is létezik. Ezek egymás között ritkán működnek együtt, de a medvekérdés megkövetelte, hogy közösen lépjenek fel.

10-es alany: Férfi, aktív korú, mezőgazdasági vállalkozó és tűzoltótiszt (2023.09.13)

Olaszország 21 régiója közül 5 különleges közigazgatási státúttal rendelkezik. Trentino-Alto Adige ezek közül az egyik. Ez a különleges státútum jár bizonyos kedvezményekkel (az adók a régióban maradnak), de kötelezettségekkel is: A régió feladata az, hogy megszervezze például a tűzoltóságot, de magát a katasztrófavédelmet is. A Völgyben ennek történelmi hagyománya van, hiszen településein az Osztrák-Magyar Monarchia idején a helyhatóság a helyi lakosságból verbuvált tűzoltókat és olyan férfiakat, akik segítettek az embereknek természeti katasztrófák és balesetek idején. Ez a hagyomány megmaradt, régen a mindenhol hallható háború-korabeli szirénákkal riasztották őket. Végül kialakult a helyi katasztrófavédelem mai struktúrája és állománya, ami olyan mértékben felkészült, hogy más régiókban, sőt más országokban, például Horvátországban is kínáltak segítséget és hajtottak már végre mentést. A Katasztrófavédelem specialitása a hegyi mentés valamint a vízkárok utáni mentés és elhárítás. Ennek a katasztrófavédelmi erőnek egyik része a tűzoltóság, amelynek hatásköre és egységei önkormányzatok szerint kerülnek felosztásra. A 118-as szám bármelyik önkormányzat területéről felhívható, a Trentóban található állandó központ kapcsolja az adott önkormányzat tűzoltóságát és/vagy katasztrófavédelmét. A főparancsnok formálisan maga a polgármester. A felszerelés és a kiképzések költségeinek 70 százalékát Trento megye fizeti, 30% önkormányzati költség. A tűzoltóság feladata a katasztrófavédelem tevékenységének segítése, gyakran például a mentőhelikopterek landolásának felügyeletével. Alanyom a kiképzésről a következőt mondta:

„Az alapkiképzés, a többnyire 18 éves új belépők számára lett kialakítva, ami nagyon hosszú. Én '95-ben léptem be, akkor még rövidebb volt. Ha megcsinálod az alapkiképzést, beléphetsz a tűzoltóság testületébe és lehetőséged nyílik intézkedni. Anélkül nem vehetsz részt a bevetésben. Ezek után havonta járnod kell további kiképzésekre, hogy megtanuld kezelni az új felszereléseket. Testületek közötti kiképzésekről beszélünk.”

Alanyom mezőgazdasági vállalkozóként (a Melinda Konzorcium üzlettársa) kiemeli, hogy az alma egyértelműen a Völgy gazdaságának motorja, rengeteget fektettek tehát a termelés optimalizálásába és az új technológiák alkalmazásába. Általánosságban az alany megemlítette, hogy: *„Természetesen nem csak almánk van. A Völgyben van vallási kultúra is.”*

A nemek szerepének kapcsán alanyom kifejtette, hogy a Melinda közel 1500 alkalmazottjából 1000 nő. Munkanélküliség nincs, sőt, inkább a munkaerőhiány okoz gondot. A betakarítás idejét a Melinda Konzorcium mondja meg, a saját elemzései alapján, amelyben többek között

cukorszintet és Ph-értéket vizsgál az almák tekintetében. A betakarított és megmosott almákat külön hűtőkben tárolják 12 hónapig, 3 százalékos oxigén és 20 százalékos széndioxidkoncentrációjú levegővel. *„Így az alma megáll. Ha oda bemész, 30 másodperc és jön a biztos halál.”* Minden almafajtára külön határozza meg a betakarítás napjait a Konzorcium. Ha például szakad az eső, akkor azt a napot szabadnapnak adja ki és utána megtoldja egy nappal a betakarítás idejét. *„Az elsődleges fajtának, ami a Golden, Völgyünk almáinak 70 százalékaról van szó, 16 napos a betakarítási ideje.”* A betakarítás után az almák átadásra kerülnek a Konzorciumnak, ahol azok a raktárakban mosásra és raktározásra kerülnek.

Alanyom agrárként legnagyobb kihívásnak a kétkezi munkások létszámát nevezi meg a betakarításhoz. *„Évente kétszer van rájuk szükség, nyáron, hogy leverjék a fölös almákat, illetve most, a betakarításhoz.”* A kétkezi munkások elsősorban Kelet-Európából jön, elsősorban románok, lengyelek, csehek. Magyarok nem járnak, de alanyom megemlítette, hogy: *„néhány éve voltak itt olyan románok, akik beszéltek magyarul, talán a Romániában élő magyar kisebbség tagjai lehettek.”* Majd folytatja: *„A mezőgazdasági vállalkozó mindig munkáskéz szűkében van, és egy telefonnal pár napon belül akár ezer munkás is a Völgybe és körzetébe szervezhető.”* Alanyom elmondása szerint jól bánik a munkásokkal, hisz abban, hogy érdemes kipróbált, megbízható emberekkel „barátságot kötni” és őket visszahívni minden évben. A csapata már 10 éve visszajár.

Az almaültetvényeket klónozással szaporítják, hiszen magról növeszteni az almafát tizenéves folyamat. A növényt beleoltják egy erre a célra növesztett szárba, melynek méretével és magasságával folyamatosan keresik az optimalizáció lehetőségeit, hogy minél többet és minél gyorsabban lehessen termelni, gyors betakarítási lehetőséggel.

Az öntözést régen a csapadékvízből oldották meg, de 1995-től cseppöntözéses rendszer van, a Melinda Izraelből másolta a technológiát. A projekt kidolgozója a Völgy Tanácselnökének édesapja volt. A víz használata is konzorciális kézben van, nem egyénekében, hiszen egy konzorcium áll szerződésben a megyével vízszolgáltatás terén. A Melinda továbbfejlesztette az izraeli technológiát, most már szondák vannak a földbe helyezve és annak elemzése adja le a jelzést, amikor szükség van öntözésre. Korábban cseppöntözéssel növényenként napi 4 liter víz ment el a növények vízigényének kielégítésére, ma már csupán 2 liter. A megye ennek következtében felajánlotta, hogy ahol a statisztikai kimutatások ezt indokoltá teszik, finanszírozza víztározók építését.

11-es alany: Nyugdíjas vállalkozó, dolgozott Ausztriában és Németországban is, *Schütze*

Trentino-Alto Adige régió 1815-től az első világháború végéig a Habsburg Birodalom részévé vált, Tirol tartomány déli szegmenseként. Olaszország egyesülésével a király megígérte, hogy a tiroli identitás megmaradhat érintetlenül, de a fasizmus később betiltotta még a „tiroli” kifejezést is. A második világháború után volt egy szellemi újjászületés, viszont nem állami kezdeményezés keretében, inkább lokálpatrióták lelkesedéseként. Alanyom és más lokálpatrióták az 1400-as évek végén I. Habsburg Miksa német-római császár által alapított helyi véderő tradícióival éreznek lelki affinitást, ez a tartományi szintű had- és katasztrófavédelmi alakulat németül *Schützen*, vagyis Védelmezők/Honvédők névre hallgat. 1511-től császári dokumentum igazolja, hogy a *Schützen* katonai erők nem támadhattak Tirol területén kívül, csupán védelmezheték azt. Manapság lokálpatrióták és hagyományörzők ők, akik megemlékezéseket tartanak, ünnepségeken jelennek meg, illetve a kulturális térben megkísérlik védelmezni a tiroli identitást. „*De a média nem mond róluk (Schützen) jó dolgokat, hiszen afféle reakcionistaknak tartják őket, akik ellenzik az olasz egységet. Hiszen néha kritizálják az országot.(...) De ha autonóm³⁴ vagy, annak csak van valami oka, nem? Identitásalapú oka. De hát az ég szerelmére... talán mások másképp gondolják, természetesen lehet másképp gondolni. Viszont ha azt mondjuk, hogy olaszok vagyunk, akkor mivégre vagyunk autonómok? Én tisztetem az olaszokat és a zászlajukat, meg, hogy úgy érzik az jelképezi őket, de akkor ők is tiszteljék az enyémet.*” A *Schützer* kevesen vannak, és nem gyakorolnak túl nagy hatást a régióra. Vegyes megítélésük abból származik, hogy az 1970-es években az akkori *Schützen* (a magát *Freiheitskämpfer*ként³⁵ definiáló Georg Klotz³⁶ és társai) terrormerénylettekkel hívták fel a figyelmet az autonómia fontosságára, amely következtében – az alanyom állítása szerint – az osztrák állam az ENSZ elé vitte az ügyet, így került sor az olasz alkotmánymódosításra, amely garantálta a régió autonómiáját. Alanyom kifogásolja, hogy olyan olasz nemzeti hősök, mint Giuseppe Mazzini és Cesare Battisti szintén végrehajtottak merényleteket céljaik elérése érdekében, de ők egységpártiak voltak, így nem tartják őket terroristának. Számára ez kiemelten fontos tény és meglátása szerint az egyén és cselekedeteinek megítélése attól függ, hogy milyen történetírás és narratíva illusztrálja a munkásságát. Annyi bizonyos, hogy a mai *Schützen* mozgalom identitását és szellemi örökségét a Nagy Károly alapította Német-Római Birodalomtól származtatják a tagjai.³⁷ A

³⁴ Trentino-Alto Adige Autonóm régió.

³⁵ Szabadságharcos.

³⁶ A mozgalom háború utáni újjá alapítója.

³⁷ Érdekes tény, hogy a véderő megalapítása előttről.

Schützen hagyományok azért is maradtak meg ilyen kitartóan a térségben, mert a kivételes képességű *Schütze*, Andreas Hofer, aki az 1800-as években a franciákkal szembeni ellenállás vezéralakja volt, győztes csatái előtt a Völgyben található Szent Romédiusz szentélyben imádkozott és nyert meghallgatást Istentől.

12-es alany: Férfi, aktív korú, a Latte Trento Kooperatíva kereskedelmi (és piacszerzési) felelőse (2023.09.14.)

A Latte Trento kooperatív vállalati modellt alkalmaz, a Melindához hasonló módon. Itt viszont az üzlettársak nem almatermesztők, hanem állattenyésztők, 280-300 személyről van szó, akik között családi, tegeződő viszony áll fenn. Egyszerűen fogalmazva üzlettársak. A modell lényege, hogy nem külön-külön értékesítenek, hanem együtt, kooperatív keretek között, afféle „egységben az erő”-megközelítéssel, a profitból pedig mindenki a hozzáadott értékének arányában részesül, havi jelleggel. A rossz minőség a gazdálkodók számára figyelmeztetésekkel, profitsökkentéssel és bírságokkal, majd a harmadik bírság után a kooperatívából való kizárással jár, hiszen veszélyeztet minden üzlettársat. Ez növeli a piaci versenyképességet és nem szolgáltat ki távoli cégtulajdonosok döntéseinek, mint például egy multinacionális vállalat esetében. Az állataik tejét a tejipari üzembe szállítják feldolgozásra, ahol különféle tejtermékeket állítanak elő belőle: UHT tejet, sajtot stb. Ebben az üzemben körülbelül 120 alkalmazott dolgozik, így körülbelül 400 család számára jelent megélhetést ez a kooperatíva a Völgyben. Az üzemben innovatív, nagyon modern eljárásokat alkalmaznak. Trentino alkalmatlan arra, hogy mennyiségileg szálljon be a piaci versenybe a tejtermékekkel, ezért minőségi megközelítést alkalmaz: A tejet bizonyos indikátorok alapján vizsgálják és egy adott gazda terméke minél jobban teljesít ezeken, annál nagyobb arányban részesül a profitból. Így az üzlettársak személyesen érdekeltté válnak abban, hogy a lehető legmagasabb minőségű tejet „adják be a közösbe”.³⁸ A kooperatíva együttműködik különféle kereskedelmi láncokkal a Völgyön kívül is, ahol a tejtermékeket ezek saját márkás termékeiként értékesítik Olaszország-szerte (Coop, Conad, De-Spar áruházakban). Trentino az agrárminisztérium segítségével létrehozott egy új tejtermékbesorolást, amely a törvénybe foglalt hagyományosan legmagasabb minőségű *latte fresco - alta qualità*³⁹ felett áll: Ez pedig a *latte fresco - alta qualità prodotto in montagna*,⁴⁰ amely az állattenyésztéstől kezdve a tej előállításán és feldolgozásán át egy bizonyos tengerszint feletti magasságban kell, hogy megvalósuljon, eleget téve a lehető

³⁸ Trentino 3 védett eredetű sajtermékkal is rendelkezik, de rendkívül sokrétű a termékkínálat, mind a hagyományos, mind a laktózmentes tejtermékeket illetően.

³⁹ Magas minőségű, friss tej.

⁴⁰ Magas minőségű, hegyvidéken termelt és feldolgozott, friss tej.

legmagasabb minőségbiztosítási előírásoknak. Az ebből készült tejtermékek nem csupán kiemelkedő minőségűek, hanem egyediek is az országban.

A Kooperatíva küldetése az üzlettársak megfelelő kifizetése, hiszen az istállókban és gazdaságokban folyamatos a munka. A tehenet vásár- és ünnepnapokon is fejni, etetni, ellátni kell. A munka minőségét pedig azért kell kiemelkedően tartani, mert minden nap állatorvosok jönnek ellenőrizni a gazdaságokba és a magas elvárásoknak való meg nem felelés esetén azonnali figyelmeztetés, majd a már említett bírságok jönnek. A fiatalok kapcsán jelentkezik egy perspektívához köthető probléma. Az állattenyésztő munkája folyamatos és kemény. A Kooperatíva abban látja a tevékenység fenntarthatóságát, ha a lehető legkiemelkedőbb módon fizeti ki az üzlettársakat, hiszen a fiatalabb generációk csak így kaphatnak kedvet az állattenyésztés folytatására, hiszen egy alkalmazotti élet alapvetően sokkal kevesebb munkateherrel jár. De mindemellett az látszik, hogy a fiatalok lokális identitása rohamosan gyengül, más jellegű, kényelmesebb életvitelt tartanak fontosnak.⁴¹

13-es alany: Férfi, aktív korú, mezőgazdasági vállalkozó és *Agritour* tulajdonos (2023.09.14.)

Egy év építkezés után, immár 7 éve nyitották meg *B&B*-jüket a feleségével. Meglátása szerint ez családi okokból történt, hiszen alanyom felesége szeretett volna munkát váltani nyugdíj előtti utolsó évtizedére, tehát az irodai munkát otthagyva inkább a családi vállalkozás felé fordult.⁴² Az *Agritour* lényege, hogy egy olyan vendégház, amely mezőgazdasági környezethez van kötve, ebből következően a saját maga által termelt gyümölcsöket, élelmiszereket is felszolgálják. Meglátása szerint a Völgy nem turisztikai célpont, bár festői tája, templomai és szentélyei mindenképpen vonzzák az embereket. A Völgy fő profilja mindenképpen az alma, hiszen a Melinda almák országszerte ismertek és megbecsültek kiváló minőségük miatt. Az emberek, akik körében ez a termék igen népszerű így előbb-utóbb „tudomást szereznek” a Völgyről. Ebből következően kölcsönös igény, tehát lehetőség kínálkozik egy olyan turizmusra, amely szervezett, de alanyom szóhasználatával élve „*nem ipari méretű*”. Ezzel együtt érdekes módon nem reklámozzák a Völgyet. Igazából hosszú ideje ugyanazok a régről ismert emberek jönnek a szállókba, nem beszélhetünk tehát fogyasztói jellegű, tömeges turizmusról. Az ehhez szükséges infrastruktúra (hotelek, stb.) nincsenek kiépítve, szóval

⁴¹ Az alany egy általa ismert, 70-es éveiben járó ember fiait is „fiatalként” aposztrofálja, tehát a probléma nem csupán a huszonévesek között jelentkezik.

⁴² Nagyon érdekes, hogy míg a fiatalabb generációk az alkalmazotti életet tartják vonzóbbnak, az idősebb hölgy inkább családi vállalkozás felé fordult.

alanyom meglátása szerint: „*Nem volna jó ötlet túl sok embert idecsábítani, hiszen egyrészt nem lenne hová elszállásolni őket és ez csalódáshoz vezetne, másrészt fennáll a veszélye, hogy a turizmus invazívvá válik. Ez Olaszország sok más területén is így van, ahová a turizmus sok pénzt hozott, de nagy árat kellett fizetni érte.*”

A jövőt illetően fontosnak tartja a tényt, hogy a „kipróbált” vendégkör öregszik, a fiatalok idecsábításához néminemű profilkiegészítést tart szükségesnek. Így figyelni kell a másfajta igényekre, hiszen a fiatalok valamilyen szórakozási lehetőséget keresnek a nyaralásaik alatt. Ugyanakkor ez kényes egyensúly, mert a tömegturizmus problematikusná válna. Alanyom többször kiemeli az egyensúly fontosságát, hiszen a térség gazdasága az almának köszönhetően nagyon stabil, de szükséges, hogy a különféle szektorok megpróbáljanak valamiféle egyensúlyt kialakítani egymással, hogy az egyik hangsúlyos volta ne vezessen a többi teljes leépüléséhez.

A helyi fiatalokkal – mint alanyom meglátása szerint mindenhol máshol is – az a kihívás jelentkezik, hogy más perspektívákat alakítsanak ki maguknak, itt például már nem az adott terület összedolgozó közösségében gondolkodnak. A fiatalok megszólítása érdekében született a *Val di Non Academy* nevű kezdeményezés, amelyben fiatalok tanulmányozzák a fiatalok szokásait és igyekeznek megszólítani őket már iskolás kortól, mindenképpen a helyi identitás kialakításának és megerősítésének végső céljával. A Völgy Turisztikai Központja ugyanezen célból felvásárolt egy helyi kereskedelmi rádióadót is, hogy a zene mellett a Völgygel kapcsolatos ismereteket terjesszen lokálisan, főként fiatal célközönségnek. Ebből következően nem reklám céljából működik.

A Völgyben nagyon komoly szaktudás koncentrálódik, például az építőiparban és a famegmunkálásban is. Ezeket helyi vállalkozók/vállalkozások intézik, multikat nem engednek ide. Az alany látványos *B&B* épületét is helyi vállalkozók és munkásemberek húzták fel, mindössze 6 hónap alatt. Az alany megosztotta, hogy kezdetben bizalmatlan volt, hiszen életében első alkalommal épített vendéglátó egységet, de miután egy helyi szakember és vállalkozó megmutatta neki az ajtókat, amelyeket Caldaro település egyik nagyobb hotele számára készített, alanyom bizalmat szavazott neki és elkészíttette vele azt a 25 ajtót, amelyet a saját épületébe kívánt behelyezni. Azáltal, hogy a helyi vállalkozók lokális vállalkozásokat bíznak meg ilyen jellegű kivitelezésekkel szintén erősödik az együttműködés és összetartás a Völgyön belül.

Mivel az interjú alatt a betakarítás időszakát élte a Völgy, az alany kifejtette, hogy ilyenkor mindenképpen nagyobb a munkateher, de az időszak megélésében ugyanakkor van némi

„pátosz”, hiszen a befektetett munka ilyenkor térül meg, ilyenkor „aratják le erőfeszítéseik gyümölcseit.” Idénymunkásai a betakarításra természetesen vannak, de az alany kiemeli, hogy az övé nem tartozik a Völgy nagyobb mezőgazdasági vállalkozásai közé és az *Agritour* tevékenységére is jelentős számú munkaórát kell fordítani. Az alany közölte, hogy meglátása szerint a siker kulcsa az egyensúly. Ez első megközelítésre furcsa megállapításnak tűnhet, hiszen az elterjedt megközelítés szerint a céltudatos életvezetés és a munka jelentik a siker kulcsát, de ő úgy gondolja, hogy igazából egy egyensúly teheti elérhetővé a siker megvalósítását. Kritikus fontosságot tulajdonít annak, hogy tevékenységeinek menedzselése és kezelése családi keretek között maradjon, egyébként „*az egész elveszítené értelmét*”. Alanyomnak egy fia van, aki besegít az *Agritour* vállalkozásba, de nem főállásban, hiszen alanyom meglátása szerint jelenleg nincs szükség még egy emberre.

WELTBILD: A KVALITATÍV REKONSTRUKCIÓ

Kiindulópont

Ez a rekonstrukció, ahogy mondtam tehát magára a Val di Nonra vonatkozik, vagyis Sarnonico, Ton, Ronzone, Campodenno, Sfruz, Predaia, Bresimo, Romeno, Cles, Fondo, Amblar-Don, Cis, Sporminore, Rumo, Dambel, Novella, Ruffré-Mendola, Sanzeno, Ville d’Anaunia, Denno, Conta, Livo és Cavareno községek lakosságára terjed ki. Célja pedig, mint már említettem, abban áll, hogy egy szisztemikus-immanens szemléletben megvalósuló folyamaton keresztül, amelyben, a jelenségek⁴³ hermeneutikus spirálba helyeződnek, bemutatásra kerüljenek az adott területen élő, mint láttuk viszonylag homogén, társadalmi, kulturális és nyelvi közösség tagjainak *világnézetében* fellelhető konvergáló mintázatok és folyamatok olyan társadalomtudományos szempontból releváns neuralgikus pontok körül artikulálódó dialektus manifesztációi, mint: A gazdasági helyzet, a deviancia, a közösségfejlesztés, a munkaerő hiánya, a lokális identitás, de az új generációk integrálásának kérdése is, pont úgy, ahogyan az esetleges másodlagos üzleti profilok kidolgozásának kihívása.

A *Weltbild* rekonstrukciójának előkészítése: Az interjúanyagok összesítése

Azért tartom fontosnak, hogy a közösségfejlesztéssel kezdjem a rekonstrukció előkészítését, mert meglátásom szerint a közösség kérdésköre alkotja azt a horizontot, ami körül a többi témakör átláthatóan elhelyezhető. Az első két alany kritikát fogalmazott meg a Völgy közösségi életével kapcsolatban, érdekes módon mindketten a gazdasági fellendülés nem megfelelő recepciójának tulajdonítva a helyzetet. Ezt olyan kifejezésekkel illusztrálták, mint az 1-es alany esetében a profitorientáltság és a társadalmi elvárások, míg a 2-es alany fogalmazásában: „*Már mindenki önfenntartóvá vált*”. Ennek a jelenségnek az artikuláltabb megértését célzandó értelmezés kapcsán fontosnak látom felhívni a figyelmet a 9-es alany interjújának összesítésére, amelyből kiderül, hogy létezik a Völgy Községe névre hallgató intézményesített meta-entitás, amelyben a hangsúly az intézményesített közösségi jellegen van a problémák és kihívások kezelésében. Ugyanakkor a 3-as alany is illusztrálta az együttműködés építésének folyamat jellegét, amely, még ha ütközik is nehézségekbe, nem csupán olyan fontos mérföldköveket tudhat magáénak, mint akár a Melinda Konzorcium megszületése vagy a 2015-ös referendumot

⁴³ Az interjúösszesítésekben bemutatott adatok, amelyek olyan idioszinkratikusan és holisztikusan strukturált jelentésrendszerekről informálnak, amik mintázatai között hasonlóság és konvergálás fedezhető fel.

követő egyesülés, hanem olyan felfogott közös érdekeken is alapul, mint a vállalkozások versenyképessége és a foglalkoztatási mutatók.

A Völgy gazdasági életének motorja nem elsősorban az alma, hanem az almatermesztés mögött álló kooperatív modell, az 5-ös alany beszámolójából ennek kritikus fontossága nyilvánvaló, hiszen világosan bemutatja, hogyan vezetett sikerre az összefogás a háború utáni rendkívül nehéz évektől kezdve egészen napjainkig. Ez a bevált stratégia pedig mára oda jutott, hogy nem csupán több, kritikus fontosságú szolgáltatás kezelése is kooperatív kézben van, hanem mint az a 12-es alany beszámolójából egyértelmű, a mezőgazdaság más ágazatainak, esetünkben a haszonállattenyésztésnek és tejiparnak a versenyképessége szempontjából is meghatározóvá vált ez a modell.

A 10-es alany közléséből egyértelműen látható, hogy a Völgyben férfiak és nők érdemben veszik ki a részüket a versenyképesség és az életszínvonal fenntartásából: A Melinda nagyjából 1500 alkalmazottjából, körülbelül 1000 nő. Valamint említésre kerül a munkaerőhiány is, amelynek enyhítésére, nagyszámú külföldi segédmunkaerő időszakos alkalmazása válik szükségessé. A 13-as alany interjújából kiderül az is, hogy a térségben élő vállalkozók egymásnak adnak megbízásokat és nem különösebben kívánnak multinacionális cégeket beengedni „belső piacukra.” Ellenben velük szívesen kötnek az életüket fel nem forgató, kölcsönösen előnyös üzletet, mint ez például az 5-ös alany közlése alapján az almatermesztés szektorában, valamint a 12-es alany beszámolójából megállapíthatóan a tejiparban meg is történik. A turizmus témakörének Völgyre jellemző *Weltbild*ben elfoglalt helyét⁴⁴ leginkább a 3-as, a 6-os és a 13-es alany beszámolóit illusztrálják. A köztisztviselők és vállalkozók számára kiemelt feladat, hogy a mezőgazdaság és a turizmus valamilyen módon összekapcsolódjon, de mindenképpen egy lassú, fenntartható turizmus formájában, amely nem változtatja meg számottevően a Völgy életét. A 11-es alany *Schützen* mozgalomhoz köthető paradigmája ugyan kisebbségi álláspontot képvisel, de tetten érhetőek benne a Val di Nonban univerzálisan képviselt identitástudat lényegi elemei: a különlegesség tudata és a lokális identitás szerkezet.

A másodlagos üzleti profilok feltérképezése és kiaknázása meglátásom szerint a 3-as, a 4-es valamint az 5-ös, a 6-os és a 13-as alanyok közlései alapján válik leginkább egyértelművé. Bár jelenleg az almatermesztés mellett nem sürgős új kapacitásokat fejleszteni, de a 3-as alany által hangsúlyozott előrelátás arra indítja a Völgy népét, hogy más megélhetési forrásokat is feltérképezzen, majd kiaknázzon: példának okáért ilyen, a cseresznye, a tejtermékek és a jó

⁴⁴ A 7-es és 8-as alanyok obszervációi ehhez nem tesznek hozzá és el sem vesznek belőle.

minőségű prosecco termelése és értékesítése. De ide tartozik a turizmus szektorának már említett (bizonyos keretek közötti) felvirágoztatása is. A *Celle Ipogee* projekt a bánya tárolókapacitását kihasználva több mezőgazdasági termék, de akár számítógép vagy egyetemi kutatás számára is környezetkímélő helyet tud biztosítani.

Az új generációk integrálásának kérdéskörét, meglátásom szerint az 5-ös alany összefoglalója mutatja meg, hogy ez az amúgy univerzális kihívás kevésbé tartja nyomás alatt a Völgyet, mint Európa más régióit, hiszen nem beszélhetünk a Val di Nonban előregedő társadalomról, továbbá a 3-as alany azt is kiemelte, hogy a tradicionális értékek és családmódel még mindig megtartó erőt képviselnek. Ebben a kontextusban van lehetőség értelmezni az 1-es alany szekularizációs és elmagányosodásra majd devianciára figyelmeztető szavait, a 2-es alany örökösödési kérdésekkel kapcsolatos meglátásait, és a 12-es alany leírását a Völgy újabb generációjának, individualistább perspektíváiról. Az említett jelenségeket ellensúlyozandó a kooperatívák magas fizetéssel, az önkormányzatok pedig a *Val di Non Academy*-vel és rádiócsatornával igyekeznek fellépni az újabb generációk integrációja érdekében.

A devianciáról legnyíltabban az 1-es alany beszélt, illusztrálva annak, mondhatni korcsoportokra osztott lecsapódását, a felnőtt lakosság körében alkoholproblémákat említve, a fiatalok között pedig a droghasználat és az öngyilkosság deviáns viselkedéseit kiemelve. A 3-as alany csupán utalt a vallásos értékektől való elfordulás okozta „iránytűvesztés” potenciálisan veszélyes következményeire, míg a 9-es alany proaktív, az egész közösség részvételét igénylő hozzáállást és cselekvést fogalmazott meg a deviáns magatartást tanúsító emberek beazonosítására és a magatartásuk gyökerénél rejtőző probléma közös megoldására. Ez, figyelembe véve a tényt, hogy a Völgyben minden információ nagy sebességgel terjed szájról-szájra, nem is hat túlzottan idealisztikusnak.

A Weltbild

Meglátásom szerint egy több dinamika által uralt *Weltbild* terjed el a Völgyben. Az interjúanyagból egy olyan általános mintázat körvonalazódik, mely alátámasztja, hogy a közösségtudat nem veszett ki a Val di Nonból, csupán intézményes formába lépett, a modern környezet kihívásaihoz alkalmazkodva. Összességében erős lokális identitástudat és az együttműködést szükségesnek és hasznosnak tekintő mentalitás figyelhető meg, amely reagál a világgazdasági vérkeringésbe való versenyképes bekapcsolódás kortárs szükségességére. Ennek következménye a kooperatív modell szerinti gazdasági és (köz)szolgáltatási infrastruktúra is, hiszen a történelmileg jellemző mintázatok a modern korban kerülnek

aktualizálásra.⁴⁵ A korábbi falvakra jellemző zárkózottság valamiképp oldódott, de ki is terjedt az egész Völgyre és ma már inkább a külvilággal szemben valósul meg. Ennek gyakorlati lecsapódása a belső piac védelme illetve a turizmus kellőképpen szűk keretek között tartása. Tehát az erős lokális identitástudat a modern kor kihívásaira válaszul alakult át olyan módon, hogy az egész Völgyre kiterjedjen és adjon teret a kooperatív infrastruktúrának. Ugyanakkor az együttműködés megvalósulásának szabályait bizonyos értelemben nem csupán az identitás, hanem a piac is diktálja. Ez megköveteli ahhoz a kegyetlen versenyhez való alkalmazkodást, amelybe az egységes Val di Non egyetlen versenyzőként lép be, így nagyon magas termelési és elsősorban minőségi követelmények állnak elő, amelyeknek a teljes közösség érdekében mindenkinek, főleg a termelőknek és gazdálkodóknak meg kell felelnie. Ez valóssá teszi annak veszélyét, hogy a humán dimenzió háttérbe szorul, tehát a probléma külön figyelmet igényel. Az alkoholizmus és az öngyilkosság viszonylag általános devianciák, egyáltalán nem a modern kor kizárólagos termékei. A kábítószer megjelenése a Völgyben ellenben az.

Mindemellett a piaci verseny és a modern kor követelményeihez alkalmazkodó, az egész Völgyre kiterjedő, javarészt a tradicionális értékekre épülő lokális identitástudat mellett megjelenik egy másik mintázat is, ez pedig a mai értelemben vett individualizmus.⁴⁶ A Val di Non fiatalabb generációi számára, javarészt az előző generációk munkája gyümölcsként több lehetőség nyílik meg ma, mint bármikor a történelemben. Bár mint az interjúkból kiderül, a tradicionális családi értékek és kiváló anyagi haszon fékezik a közösség identitását és fontosságát háttérbe szorító túlzott individualizmust, több alany is kiemelte, hogy a fiatalabb nemzedékek már nem érdekeltek a családi tevékenységek továbbvitelében, de ugyanakkor még az örökösödési kérdések vesztesei is szeretnek a Völgyben maradni, mert egy kiválóan élhető területről van szó. Ezek a dinamikák határozzak meg a Val di Non lakóihoz tartozó *világnézeteket* összekötő mintázatokat, ezek adják a horizontot, amelyen az említett nézetek kialakulnak, és amit egy másik mozzanat keretében folyamatosan alakítanak is.

⁴⁵ Ma pontosan úgy, mint az Osztrák-Magyar Monarchia idejében helyi erőkből kerülnek megszervezésre a tűzoltói és katasztrófavédelmi egységek. De akkoriban nem volt kooperatív modellt alkalmazó általános gazdasági és szolgáltatási infrastruktúrája a Völgynek, ez az első világháború után terjedt el.

⁴⁶ Eredetileg az egyén értékének felismerését jelenti, nem vezet szükségszerűen a közösségi dimenzió háttérbe szorításához.

Konklúzió

A Val di Non egy csodálatos mikrokozmosz, rengeteg lehetőséggel, amely egy hermeneutikus folyamat keretében kellő kutatási anyaggal többféle irányban is kifejthető. A lehetséges további kutatás témáját, jelen interjúanyagok további „faggatásán” kívül, adhatja még a Völgy erős, nagy hozzáadott értéket teremtő női szereplőinek életút kutatása, legyen szó akár a megkérdezett polgármester asszonyról, vagy akár női mezőgazdasági vállalkozókról.

Hasonlóan érdekes lehet a Római Birodalom idején Anaunia névre hallgató térség történelmi kutatása is, amely kulcsfontosságú szerepet játszott a kereszténység elterjedésében a kontinensen. De meglátásom szerint történelmi témák kapcsán Szent Romédiusz kultusza, ahogyan magának a *Schützen* mozgalomnak és kivételes tagjának Andreas Hofernek a kutatása is sok lehetőséget rejt még magában.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek:

FINOCCHIARO 2009

FINOCCHIARO, Maurice A.: *Gramsci and the history of dialectical thought*. Cambridge University Press. 2009.

HUSSERL 2001

HUSSERL, Edmund: *Logical Investigations. Vol I*. Routledge, London. 2001.

IMHOF 1992

IMHOF, Arthur E.: *Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat - és miért boldogulunk mi ezzel olyan nehezen...* Akadémiai Kiadó, Budapest. 1992.

WENDT 2003

WENDT, Alexander: *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press. 2003.

Tanulmányok:

BARETT-MESQUITA-OSCHNER-GROSS 2007

BARETT, Lisa Feldman – MESQUITA, Batja – OSCNER, Kevin N. – GROSS, James J.: The Experience of Emotion. In: *Annual Review of Psychology*. 58. (2007). 374-390. p.

BYNON 1966

BYNON, Theodora: Leo Weisberger's four stages in linguistic analysis. In: *Man, New Series*. 1/4. (1966). 468-483. p.

ENGLERT 2023

ENGLERT, Alexander T.: The Conceptual Origin of Worldview in Kant and Fichte, In *Journal of Transcendental Philosophy*. 4/1. (2023). 1-24. p.

JANTZEN 2013

JANTZEN, Christian: Experiencing the experiences. A psychological framework. In: SUNDBO, Jon-SØRENSEN, Flemming: *Handbook on the Experience Economy*, Roskilde. 2013.

JERVIS 1994

JERVIS, Robert: Hans Morgenthau, Realism, and the Scientific Study of International Politics. In *Social Research* 61/4. (1994). 863-867. p.

KACHUR 2021

KACHUR, Iryna: The correlation between language and reality. In: *Philological Review*. 1/17. (2021). 45-51. p.

MCCAFFREY 2012

MCCAFFREY, Graham: Hermeneutics as Research Approach: A Reappraisal. In: *International Journal of Qualitative Methods*, 11/3. (2012). 214-229. p.

SMITH 2007

SMITH, Jonathan A.: Hermeneutics, human sciences and health. Linking theory and practice. In: *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 2/2. (2007). 3-11. p.

SZABÓ 1998

SZABÓ Márton: Clifford Geertz, Az Ideológia Mint Szimbolikus Rendszer, In SZABÓ Márton: *Politikai Tudáselméletek, Szemantikai, szimbolikus, retorikai és kommunikatív-diszkurzív elemzések a politikáról*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas, Budapest, 1998.

WAKEFIELD 1995

WAKEFIELD, Jerome C.: When an irresistible epistemology meets an immovable ontology. In *Social Work Research*, 19/1. (1995) 9-17. p.

